

Inleiding

In september 2020 bestaat ons kerkblad Antenne 25 jaar. Dit jubileum is een felicitatie waard. Daarom is dit artikel niet alleen bedoeld om de huidige redactiemedewerkers te danken voor hun inzet, vaak al vele jaren, maar ook als eerbetoon voor alle werkers van het eerste uur (en de jaren ervoor en er na).

Om de plaats van het eigen kerkblad in een breder perspectief te plaatsen, is het belangrijk om een stukje historie voor het voetlicht te halen. Dan zal ook duidelijk worden dat Antenne niet het eerste eigen Ermelose kerkblad is. En daarmee wordt niet bedoeld het blad 'Van eigen erf', dat in de jaren zestig van de vorige eeuw in een aantal nummers verschijnt, als samenvoeging van de verschillende wijkbladen. Nee, het eerste eigen Ermelose kerkblad verschijnt, onder de naam Akker en Vrucht, nu ruim tachtig jaar eerder, van 1936 tot 1942. Als u daar meer van wil weten, lees dan hieronder verder. Deze artikelenserie begint n.l. met een korte karakteristiek van de verschillende voorgangers van Antenne. Daarna wordt ingegaan op de periode voordat het eerste nummer verschijnt, gevolgd door een kleine schets van het eerste jaar.

Ons kerkblad heeft dus een rijke geschiedenis. Dat zullen de lezers op de ca 1000 adressen, waar Antenne tweewekelijks op de deurmat valt niet altijd beseffen. Daarom wil dit artikel die leemte in de kennis graag opvullen.

Historie kerkbladen

Zonder verleden geen heden, dus eerst een stukje geschiedenis. Veel van de hieronder genoemde kerkbladen zijn niet compleet in ons archief terug te vinden

Het Kerkblad

In de eerste jaren na de Doleantie verschijnt vanaf 1892 'Het Kerkblad', met als ondertitel 'Officieel orgaan van de Gereformeerde Kerken in Nederland'. Het is een landelijk blad, dat wekelijks verschijnt. Er is ruimte voor berichtgeving uit de diverse classes maar ook voor plaatselijke kerken. In het nummer van 3 maart 1893 een verslag van de Classis Harderwijk, gehouden op 8 februari 1893 te Nijkerk:

“Naast de 36 afgevaardigden uit eigen gelederen zijn mede tegenwoordig drie deputaten der Classis Arnhem uit wier instructiebrief blijkt, dat deze Classis met de onze wenscht te onderhandelen over ene splitsing van beide in drie classes. Besloten wordt drie deputaten te benoemen die met de deputaten van Arnhem een zoveel mogelijk gelijkkluidend concept zullen opmaken voor een eerste samenkomst der beide Classes als zodaanig, teneinde het resultaat hunner gedachtewisselingen des noodig ter prov. Synode te kunnen voorleggen.

Na ook andere zaken geregeld te hebben komt men na een vermoeiende dag 's avonds klokke halftien aan het eind van haar veelsoortige besognes, aldus W.J. de Haas, in naam der Classis”.

In ons archief bevindt zich een aantal exemplaren uit de jaren 1893-1895.

Gelderse Kerkbode

De jaargangen 1929-1941 zijn bewaard gebleven van de Gelderse Kerkbode, officieel weekblad van de Gereformeerde kerken in Gelderland. Dit is de subtitel van 1929 tot 1935. Daarna wisselt het. Vanaf 1936 wordt het een 'orgaan voor de classes Harderwijk en Tiel der Gereformeerde kerken'. Vervolgens de ene keer wel met Apeldoorn erbij en dan weer niet. Dat geldt ook voor Tiel. Vanaf medio 1940 wordt het weer 'Orgaan voor de Gereformeerde Kerken in Gelderland.'

In het nummer van 4 mei 1929 veel Bijbelstudie en opiniërende artikelen, maar ook een verslag van de classis Harderwijk.

Akker en Vrucht

Ondertussen is ook een Ermelo's orgaan verschenen onder de naam Akker en Vrucht. Daar zijn enkele jaren van onderzoek en overweging aan vooraf gegaan, zo schrijft de redactie in het proefnummer van 12 september 1936. Er is weliswaar steeds ruimte geweest in de Gelderse Kerkbode, maar dat volstaat niet meer. 'Het eigen cachet onzer plaatselijke kerk kwam te weinig tot uitdrukking en langzamerhand won de overtuiging veld, dat eene ernstige, krachtige poging gedaan moest worden een eigen plaatselijk Kerkblad uit te geven'.

Vanuit de gemeente is daar al herhaaldelijk op aangedrongen en in de juni-vergadering van 1936 gaat de kerkenraad daartoe over. Als Commissie van Redactie benoemt hij Ds. B. van Halsema, Ds. J. van

Herksen en ouderling H. Leene Gzn. terwijl de heer Bolhuis als uitgever wordt gekozen. De Redactiecommissie benoemt Ds. Van Herksen tot eindredacteur. De abonnementsprijs bedraagt 50 cent per drie maanden.

De naam is ontleend aan 1 Korinthe 3: 9b 'Gods akker(werk), Gods gebouw zijt gij'.

Gestreefd gaat worden in iedere uitgave een korte eenvoudige Schriftstudie te plaatsen en artikelen op het terrein van 'belijden en beleven' van kerkhistorie en gezinsleven, alles vanuit de gezichtshoek onzer plaatselijke kerk.

Nadat op 25 september 1936 een tweede proefnummer is verschenen, ziet op 16 oktober 1936 de eerste jaargang nummer 1 het licht. Op 17 september 1937 verschijnt een speciaal nummer, geheel gewijd aan de herdenking van de plaatselijke Doleantie, dan 50 jaar geleden. Tegenwoordig zouden we dat het 50-jarig bestaan van de kerk noemen.

Er zal nog een keer een speciaal nummer verschijnen, maar wel na de oorlog, in juni 1945. Ds. Van Herksen gedenkt dan zijn 25-jarig ambtsjubileum en met de weinige beschikbare middelen lukt het toch nog een keer een mooi exemplaar van Akker en Vrucht te produceren.

De jaargangen 1936-1942, maar ook het extra nummer van juni 1945, zijn eveneens terug te vinden in ons kerkelijk archief.

Uit bovenstaande is wel duidelijk geworden dat Akker en Vrucht het eerste eigen kerkblad van de Gereformeerde kerk van Ermelo is.

Mededeelingen

Nadat Akker en Vrucht in juli 1942 vrij abrupt eindigt, treffen we in ons archief vanaf december 1942 tot eind 1945 een aantal nummers aan van 'Mededeelingen van de Classis Harderwijk der Gereformeerde Kerken'. Het blaadje dat in de oorlogsjaren verschijnt bevat nieuws vanuit de classiskerken. En hoewel de omstandigheden niet fijn zijn is het wel 'verblijdend dat wij, althans eenigermate het contact tussen de Kerken onze Classis onderling langs deze weg zullen kunnen oefenen' schrijft Ds. Van Herksen in het voorwoord op het eerste nummer van 11 december 1942. Slechts een zestal nummers van de vier jaargangen zijn voor ons bewaard gebleven.

Gereformeerde Kerkbode

Onder de naam Gereformeerde Kerkbode voor de Classis Harderwijk vinden we de jaargangen 1945-1952 gedeeltelijk terug. In ons eerste nummer (26 oktober 1945) schrijft Ds. Van Herksen over de toekomstplannen van het kerkblad. Hij memoreert dat het classicaal Mededeelingenblad zijn einde nadert. Het blad heeft goede diensten bewezen maar het kon, door de oorlogsomstandigheden, niet meer zijn dan de naam aangaf n.l. een mededelingenblad. En dat bevredigde niemand: 'Het was als soep zonder vleesch en pap zonder suiker'.

Het heeft echter wel geleerd dat de samenwerking tussen classiskerken op persgebied mogelijk was en wij elkaar zo kostelijk van dienst konden zijn. Als gevolg daarvan is besloten die samenwerking te blijven zoeken en over te gaan tot een Kerkbode voor alle classiskerken. Daarin niet alleen officiële mededelingen uit de kerken, maar ook richting gevende en opbouwende artikelen op het gebied van Schrift, Belijdenis en Kerk. Als er ruimte over is komt er plaats voor meditatie en (of) een artikel. Ter voorbereiding op deze grote en ingrijpende verandering heeft de uitgave van deze 'Mededeelingen' al de kop van de nieuwe uitgave.

Aan alles komt een eind, zo ook aan het eerste naoorlogse classiskerkblad. Het laatste nummer verschijnt op 25 april 1952. In de rubriek 'Uit en rondom onze kerken' schrijft Ds. Van Herksen daarover. Hoewel het blad tal van goede diensten heeft bewezen, is het toch (te veel) een mededelingenblad. Er is behoefte aan meer leidinggevende artikelen en aandacht voor de jeugd.

Door samenwerking met kerken uit de classis Apeldoorn kan een nieuw blad worden uitgegeven met twee edities. Daarbij is ook meer ruimte voor 'vrije copy'. Zo kunnen ook de kosten gespreid worden.

Veluws Kerkblad

Dat nieuwe blad wordt v.a. eind april 1952 het 'Veluws Kerkblad, Orgaan van de Gereformeerde kerken van de classis Harderwijk en in Apeldoorn', met edities Ermelo/Harderwijk en Apeldoorn. Het is een halve eeuw te vinden in de huiskamers van de betrokken kerkleden. In de loop van de jaren verandert de kop van het blad een paar maal, maar de inhoud blijft gelijk, n.l. artikelen over geloofsleer, meditatie, nieuws uit de kerken, jeugdwerk enzovoort. Op 1 januari 1990 gaat de Classis een nieuw contract aan

voor het VK, nu met de Barneveldse Drukkerij en Uitgeverij (BDU). Er komen twee edities, t.w. classis Harderwijk en classis Nijkerk. VK bestaat 50 jaar en er verschijnt een jubileumnummer.

In het laatste nummer in ons archief, van 18 augustus 1995, gaat L. Mulder, voorzitter redactieraad, in op het afscheid van Ermelo. Hij wenst de redactie van Antenne veel creativiteit en uithoudingsvermogen toe. In het vervolg zal het Veluws Kerkblad in een andere gedaante verschijnen, met maar één editie. Daarin zullen wel de Ermelose kerkdiensten vermeld blijven.

Terzijde

- Het voortbestaan van het VK heeft tot en met 31 december 2001 geduurd, mede omdat ook Harderwijk inmiddels heeft besloten, samen met de Hervormde Gemeente Nieuwe Kerk, een Harderwijks kerkblad uit te geven.)
- Elders in dit artikel worden enige passages gewijd aan de contacten met het Veluws Kerkblad als wij in Ermelo plannen hebben voor een eigen kerkblad.

In ons archief bevinden zich de jaargangen 1954-1995.

Antenne

Zestig jaar na de verschijning van Akker en Vrucht heeft Ermelo m.i.v. september 1995 weer een eigen kerkblad. 'Antenne, Weekblad van de Gereformeerde kerk te Ermelo'. Met ingang van de 11^e jaargang (2005-2006) wordt daar aan toe gevoegd 'deel uitmakende van de Protestantse kerk in Nederland'.

Gereformeerd Ermelo is dus beslist niet van informatie verstoken geweest de eerste honderd jaar na de instituering, maar gaandeweg groeit de wens om weer over een eigen orgaan te beschikken.

Leest u verder om te zien hoe dat tot stand is gekomen

Naar een eigen kerkblad

Sluimerende wens

In 1959 zijn er, voor zover nu is na te gaan, drie wijkcontactbladen. Die van Noordwest heet 'Poortnieuws' en die van Zuidwest 'De Broedplaats'. Er is overleg met drukkerij Bolhuis om de drie wijkcontactbladen samen te voegen tot een contactblad voor alle drie de wijken van de Gereformeerde kerk van Ermelo, Dat wordt 'Van Eigen erf' (contactblad van de Gereformeerde Kerk van Ermelo: bijblad van Veluws Kerkblad). In ons archief bevindt zich nummer 5 van januari 1961.

Op 2 juni 1980 schrijft G.W. Hoogenboom een brief aan de Kerkenraad Algemene Zaken (KAZ) waarin hij de in een eerdere vergadering gedane voorstellen c.q. gedachten schriftelijk bevestigt. Gebleken is nl. dat wijken met wijkbladen vaak beter en uitgebreider zijn voorgelicht over plaatselijke kerkelijke zaken dan de gemeenteleden die alleen het Veluws Kerkblad (VK) lezen. Daarom is de vraag gesteld om een plaatselijke kerkbode in het leven te roepen, zoals de Hervormde Gemeente dat ook heeft. De wijkbladen zouden dan kunnen vervallen en de leden van de kerk kunnen in het grote geheel beter met elkaar meeleven.

Onderzoek haalbaarheid

Het is twee jaar schijnbaar stil, maar in november 1982 besluit de KAZ een commissie samen te stellen, die tot taak heeft een aantal zaken m.b.t. een eventueel eigen kerkblad te onderzoeken. Leden zijn J. van de Eijkel, H. Dethmers en N.B. van der Hoest. De commissie brengt op 11 april 1983 verslag uit.

Uit de inhoud: Er zijn bindende afspraken om gezamenlijk het VK uit te geven. Als een kerk wil uittreden, geldt een opzegtermijn van een jaar. De consequenties zijn echter dat het VK dan ophoudt te bestaan en dat vooral de kleinere deelnemende kerken daardoor worden gedupeerd. Ook zullen bij drukkerij Bolhuis voorshands twee mensen moeten worden ontslagen. Geadviseerd wordt dat de kerkenraad zich eerst beraadt op de consequenties voordat verder onderzoek wordt gedaan.

Onder de naam 'Woord en Daad' bevindt zich een proeve van het contactblad van 1986 in het archief. Daarmee zullen we het voorlopig moeten doen, maar de wens in Ermelo om meer gelegenheid te hebben de gemeente van informatie te voorzien leeft dan nog steeds. Ook zijn er aanmerkingen op de kwaliteit van het papier van het VK en de opmaak/lay-out. Tenslotte staat men een ruimer en meer pluriform beleid van de redactie voor.

In april 1987 schrijft de KAZ aan de classis dat het eerder ingenomen standpunt gehandhaafd blijft om te komen tot bezorging van een kerkblad op ieder adres (bij voorkeur d.m.v. een eigen blad). Bezien zal

worden of dit kan worden gerealiseerd via het VK. Als deze wensen niet te verwezenlijken zijn, ziet de KAZ zich genoodzaakt uit te zien naar mogelijkheden om tot een eigen kerkblad te komen.

Al die jaren houdt het de Ermelose gemeederen wel bezig, maar het duurt toch nog tot december 1992 dat de KAZ een commissie benoemt 'om de haalbaarheid te onderzoeken naar een eigen kerkblad voor Ermelo'. Leden zijn Ds. J.S. Koops, R. Koops en P.M. Verbeet. Drie maanden later brengt zij rapport uit, met het advies 'eerst nog maar niet' omdat huidige methode redelijk voldoet'.

Maar in september 1993 stelt de KAZ een nieuwe commissie in met dezelfde opdracht. Leden mw. H. van Beek-Vlijm, mw. W. Poelstra-Kroeske, H.J. Marsman en P.J. Visser. Later worden H.P. Harmsen en mw. J. Velsink-Lopers aan de commissie toegevoegd.

Definitief besluit

De commissie 'Eigen kerkblad' rapporteert de eerste bevindingen in januari 1994 en in april uitgebreider. Er is contact geweest met de Hervormde gemeente om een gezamenlijk kerkblad te starten, maar dat is op niets uitgelopen. De commissie schetst echter wel verschillende mogelijkheden voor een eigen uitgave. In mei 1994 stelt de KAZ orde op zaken. Er wordt een brief aan de classis Harderwijk geschreven, waarin wordt aangehaald *dat het in Ermelo al jaren 'rommelt' i.v.m. het VK. Ook zijn er klachten over het niet en/of slecht plaatsen van de ingezonden kopij en over fouten die gemaakt worden.*

Met lof voor de inspanningen van de huidige redactieraad is in de loop der tijd de roep om een eigen kerkblad voor Ermelo toch steeds sterker geworden. Om die reden en omdat het VK steeds duurder wordt heeft de KAZ, op het positieve voorstel van de commissie 'eigen kerkblad' op 27 april 1994 met grote meerderheid besloten per 1 januari 1995 een eigen kerkblad te gaan uitgeven.

Hij is wel bereid om het besluit nog één keer in overweging te nemen, maar op 30 juni 1994 besluit men definitief een eigen kerkblad te beginnen.

Classis/Veluws Kerkblad

Inmiddels is welduidelijk geworden dat er tegenstrijdige belangen zijn, hoofdzakelijk op financieel gebied. Enerzijds de wens van Ermelo om in het eigen gemeentenuws te voorzien, anderzijds de zorg van de classis als uitgever van het VK. Gevreesd wordt dat door de daling van het aantal Ermelose abonnementen het voortbestaan in gevaar komt.

Naar aanleiding van een aantal door Ermelo geformuleerde wensen voor een beter functioneren van het VK belegt een ad hoc commissie van de classis een overlegvergadering. Er zijn wel mogelijkheden dat Ermelo en andere grote kerken meer plaatsruimte krijgen. Probleem daarbij is dat de kleinere kerken minder ruimte hebben. Er wordt een beroep gedaan op de solidariteit. Meerkosten van de verbetering in opmaak en lay-out kunnen waarschijnlijk worden opgevangen door het opnemen van meer advertenties. De kerk van Ermelo stelt zich voor de jaren 1991 en 1992 nog garant voor de betaling van 1750 abonnementen

Omdat bij verlenging van de garantiestelling in 1993 geen ruimte is voor overleg, besluit de KAZ de overeenkomst voorlopig maar met één jaar te verlengen. In die periode zal Ermelo zijn verplichtingen nakomen, maar zal ook de mogelijkheid en haalbaarheid van een eigen kerkblad verder worden onderzocht. Dit heeft tot gevolg dat de garantstelling voor 1750 abonnementen op het VK per 1 januari 1994 wordt ingetrokken. Vanaf die datum zal ook de bezorging van het VK in Ermelo door de kerk zelf ter hand worden genomen.

De voorzitter van de redactieraad VK doet nog een poging om het tij te keren. Hij schrijft in december 1993 dat men met belangstelling kennis heeft genomen van de pogingen van Ermelo om een eigen kerkblad uit te geven. Daarbij wijst hij erop dat de positie van het VK er (ook voor de langere termijn) gezond uitziet, dat er groei is in het aantal abonnees en de begroting voor 1994 sluitend is.

Hij geeft wel aan dat het op prijs zal worden gesteld als de commissie die de mogelijkheden voor een eigen Ermelo's kerkblad onderzoekt, contact zal opnemen met de redactie VK. Het wordt denkbaar geacht dat bepaalde wensen die in Ermelo leven ook via het VK gerealiseerd kunnen worden.

Per brief van 29 maart 1994 laat het VK weten dat het telefonisch overleg tussen de commissie 'eigen kerkblad' en de redactie VK niet voldoende is geweest als reactie op de brief van december, omdat er geen kans is geweest van gedachten te wisselen in hoeverre bepaalde wensen die in Ermelo leven ook via het VK gerealiseerd kunnen worden. Er wordt op aangedrongen dat het VK een reactie kan geven op het uit te brengen Ermelose rapport, voordat een definitief besluit wordt genomen.

Op 8 juli 1994 verschijnt een artikel in VK van L. Mulder, voorzitter van de redactieraad, met als kop "Een zwarte dag voor het Veluws Kerkblad". Hij betreurt het dat de Ermelose wens een eigen kerkblad te hebben prevaleert boven de zorg of het VK kan blijven voortbestaan.

In het laatste nummer in ons archief, van 18 augustus 1995, gaat L. Mulder, voorzitter redactieraad, in op het afscheid van Ermelo. Hij wenst de redactie van Antenne veel creativiteit en uithoudingsvermogen toe. In het vervolg zal het Veluws Kerkblad in een andere gedaante verschijnen, met maar één editie meer. Daarin zullen wel de Ermelose kerkdiensten vermeld blijven.

Het jaar vooraf

Op 7 september 1994 vindt de eerste vergadering van de redactie van het Gereformeerd kerkblad in Ermelo plaats. Dan worden leden van de door de KAZ benoemde redactieraad geïnstalleerd, t.w. mw. G.H. Rompen-Kassies, mw. J. der Nederlanden-de Hoop, D.K. Barwegen, Ds. H.J. de Groot, mw. J. Marsman, A.E. Burggraaff, mw. M. Smid-Helmantel en H.P. Harmsen. In die beginfase trekken mensen zich terug uit de redactieraad en worden nieuwe leden benoemd. Dit gedurende enkele jaren.

Na de installatie van de redactieraad wordt al snel duidelijk "dat er nog praktische- en beheersmatige punten zijn, die in de besluitvorming tot nu toe onderbelicht zijn gebleven, waardoor de start per 1-1-1995 niet haalbaar blijkt. Ook is uitbreiding van de reactieraad noodzakelijk. Daarnaast zal de kerkenraad zich moeten bezinnen over de organisatorische plaats van de 'werkgroep kerkblad', binnen de nieuwe structuur. De Taakgroep Beheer heeft ondersteuning toegezegd bij financiële onderbouwing".

De kleine kerkenraad besluit om praktische redenen om het besluit tot de start van een eigen kerkblad uit te stellen tot 1 september 1995. Dit wordt redelijk geacht omdat men een goed product wil maken.

Op 27 december 1994 is het dan zover. Preases R. Beukers en scriba P.A. van der Werff-Dekker ondertekenen namens de kerkenraad het contract om per 1-9-1995 de werkzaamheden tot 'het wekelijks door de Gereformeerde kerk van Ermelo uit te brengen periodiek' op te dragen aan drukkerij Bolhuis. Nu gaat het echt beginnen. Er wordt een prijsvraag uitgeschreven voor de naam. De winnende suggestie is 'Antenne', bedacht door mw. B.C. Godschalk-Arnoldt. De toelichting luidt "opvangend van allerlei zijden nieuws en achtergronden, etc. en ook weer doorgevend".

Regionale pers

Het Veluws Dagblad toont belangstelling en wijdt op 27 maart 1995 een artikel aan ons eigen kerkblad. Voorzitter Ina Rompen krijgt ruimschoots gelegenheid de reden van het eigen kerkblad duidelijk te maken en toe te lichten. Daarbij gaat zij ook in op de betekenis van de naam Antenne.

"Die naam sluit goed aan bij de manier waarop wij bezig willen zijn. Jezus ving ook signalen op uit zijn omgeving, deed er iets mee en gaf ze vervolgens door aan anderen. Antenne wil het hart zijn van het gemeentelieven, waarin je niet alleen signalen in de vorm van berichten, maar ook gevoelens kwijt kunt."

In een apart kader is ook ruimte voor een reactie van het Veluws Kerkblad. Daarin toont Ds. E. van der Veen uit Nunspeet weliswaar begrip voor de Ermelose wens om een eigen blad uit te geven, maar hij is er niet blij mee. Hij vreest dat dit ten koste van de betrokkenheid met de regio gaat. Toch maakt hij zich voorlopig geen zorgen over het voortbestaan van het Veluws Kerkblad, maar hij ziet wel een tendens dat het draagvlak ervoor afbrokkelt.

Redactieraad eigen kerkblad

Na benoemingen en terugtrekkingen is er begin maart 1995 een redactieraad, voorlopig tot 1 mei 1995. Deze bestaat uit W. Bekkema, H.J. de Groot, G.W. Hoogenboom, J. Marsman, J. der Nederlanden-de Hoop, G.H. Rompen-Kassies en M. Smid-Helmantel. Eind maart komt daar A. Vos bij als penningmeester.

Op 17 mei 1995 is de nieuwe redactieraad eigen kerkblad gevormd met J.M. Hop-Keus, R. Koopsen-Poortstra, H. Scholtens, H.G.J. Schuppert, J. Verkerk. G.J. van de Water-Smid, en A.H. Wissel

Het eerste nummer

Onder de naam Antenne met als ondertitel 'wekelijks orgaan van de Gereformeerde kerk van Ermelo' verschijnt eerst een proefnummer als '1^e jaargang nr. 1' op 14 april 1995. Gemeentelieden kunnen reageren. De reacties zijn veelal positief. Vijf maanden later, op vrijdag 7 september 1995 verschijnt dan echt het eerste nummer van Antenne, als 1^e jaargang nr. 2 op (ongeveer) A3-formaat met acht pagina's. Zestig jaar nadat 'Akker en Vrucht' verscheen heeft Ermelo weer een echt eigen kerkblad.

Op de voorpagina de rubriek "In de kantlijn" (daarover later meer) en een hoofdartikel van Ds. Hoogstrate over "De Tien Geboden in de zondagmorgendienst." Daarin vragen als 'Oecumenisch en reformatorisch - kan dat in één dienst?' en suggesties over verschillende gebruikswijzen als 'lezen, bidden of zingen'.

Op pagina 2 de rubrieken 'Zoutkorrel' (over de omgang met anderen), 'Pleisterplaatsen' (bedoeld voor leuke voorvallen) en 'Tekst en reflectie' (over een Bijbelgedeelte met korte uitleg).

Onder het kopje 'Van de redactietafel' stelt de redactiecommissie zich voor, te weten Mevr. R. Koopsen-Poortstra, Mevr. H. Scholtens, Dhr. H.G. Schuppert, Dhr. J. Verkerk, Mevr. G.J. van de Water-Smit en Dhr. A.H. Wissel. Twee gemeenteleden zijn belast met het correctiewerk, nl. de heren G. van Bolhuis (tevens lid van de redactieraad) en H. Harmsen.

Dhr. G.W. Hoogenboom geeft een voorbeeld voor invulling van de rubriek Pleisterplaatsen uit het blad Kerkinformatie. Het is te mooi om het niet over te nemen.

"Toen een dominee vol vuur reclame maakte voor de collecte, die ongetwijfeld voor een goed doel bestemd was, speelde de organist daar enthousiast op in door het lied 'Money, money, money van ABBA ten beste te geven. Diezelfde organist moest zich elk jaar met Pasen geweldig beheersen om niet de overeenkomst tussen 'Daar juicht een toon' en 'Old Mac Donald' te laten horen. Meestal lukt dat niet en kinkt er ergens in de Paasdienst wel 'Daar juicht een toon, daar klinkt een stem, hia, hia, ho'"

Pagina drie is gevuld met een overzicht van de Erediensten, de bladzijden vier en vijf met Wijkberichten, terwijl op de twee volgende pagina's ruimte is voor diverse mededelingen en andere berichten. Tenslotte stelt de redactieraad zich voor in de personen van Ds. H.J. de Groot (eindredacteur) en de leden Dhr. W. Bekkema, Dhr. G. van Bolhuis, Dhr. G.W. Hoogenboom, Mevr. G.H. Rompen-Kassies, Mevr. M. Smid-Helmantel en Dhr. A. Vos. De achterpagina is gevuld met advertenties.

Het eerste jaar

De hoofdartikelen worden meestal geschreven door de plaatselijke predikanten, maar er zijn ook bijdragen van gemeenteleden en van buiten de gemeente afkomstige schrijvers, soms ook overnames uit andere bladen.

De rubriek Kantlijnen is van de hand van afwisselend Wijbe Bekkema en één van de plaatselijke predikanten, maar er zijn ook gastbijdragen van anderen. In het eerste nummer van 1996 vullen de vijf predikanten van dat moment (Den Hollander, Hoogstrate, De Groot, Brouwer en L. van den Berg) de rubriek met hun nieuwjaarsgedachten.

Ook nu weer opbouwende reacties, maar er zijn ook mensen niet blij, omdat zij ook geïnteresseerd zijn in het wel en wee in omliggende gemeenten, wat zij nu moeten missen. De gemeente denkt mee over het nieuwe kerkblad Antenne. Er komen suggesties voor rubrieken, kopjes, herkenbaarheid enz.

Met de regelmatige verschijning van Antenne, komen er meer reacties. Er wordt b.v. gediscussieerd over de spelling van Bijbelse namen, maar ook over de gewone spelling van het Nederlands. De lengte van artikelen komt aan de orde. Er worden artikelen geweigerd, wat ook weer stof tot schrijven oplevert evenals het wijzigen in aangeleverde stukken, zonder overleg met de auteurs.

Bij dit alles komt echter steeds weer tot uiting dat er veel respect is voor al het werk dat verzet wordt om het eigen kerkblad regelmatig te laten verschijnen. Zo vindt men met vallen en opstaan een weg.

In die tijd worden de bijdragen op maandagmorgen ingeleverd in de kerkenraadskamer van de Immanuelkerk. Soms nog handgeschreven, maar langzamerhand ook op diskette. Veel tijd wordt besteed aan bekijken wat wel of niet kan worden geplaatst, corrigeren, lay-out en overleg met auteurs en drukker. Men wil geen saai mededelingenblad maar ook dat wordt bijgedragen aan opinievorming met wat meer diepgravende achtergrondinformatie.

Redactiestatuut

Al in de aanloopfase naar de verschijning van het eerste nummer wordt door de redactie gevraagd om een Redactiestatuut. Dat blijkt nog niet zo eenvoudig te zijn, maar op 8 januari 1996 verschijnt een eerste concept van de hand van L. van den Berg en W.J.J. Los. Dit concept wordt getransformeerd naar een ontwerpbesluit om vast te stellen in de vergadering van de kleine kerkenraad van 7 maart 1996.

De redactie van Antenne buigt zich over het ontwerp en stelt enkele wijzigingen voor. Ook het ministerie van predikanten komt met een reactie, waarop de redactie weer reageert. Op 3 oktober 1996 stelt de kleine kerkenraad tenslotte het statuut definitief vast. Enkele punten uit de inhoud:

- De kleine kerkenraad is uitgever en draagt als zodanig de eindverantwoordelijkheid.
- Het doel van Antenne is om informatie te verstrekken en een bijdrage te leveren aan de meningsvorming.
- De kleine kerkenraad benoemt een redactieraad en mandateert de redactionele verantwoordelijkheid bij de redactieraad.
- De redactieraad benoemt een redactie voor de uitvoering van de wekelijkse taak van publicatie van het kerkblad.
- In overleg met de redactie benoemt de redactieraad één van de redactieleden tot eindredacteur, niet zijnde een predikant.

Redactionele activiteiten

In de beginperiode is (vanuit het archief) niet altijd even duidelijk hoe de verschillende verantwoordelijkheden zijn ingevuld. De termen worden nog wel eens door elkaar gebruikt.

- In de aanloop is er sprake van een redactieraad eigen kerkblad.
- Later is er een Redactieraad, een redactie en een redactiecommissie.
- In de beginperiode is er een redactieraad, ook wel redactie genoemd, voor beleid.
- Later is er een redactiecommissie, ook wel redactie genoemd, voor uitvoering.
- Er zijn correctiemedewerkers, maandagmorgenassistenten, ook wel redactie genoemd, voor correctie, samenstelling en lay-out.

Redactieraad

In augustus 1996 bestaat de redactieraad uit W. Bekkema, G. van Bolhuis, H.J. de Groot, G.W. Hoogenboom, G.H. Rompen-Kassies, M. Smid-Helmantel en A. Vos. Eind 1997 bestaat de redactieraad uit G.A. Pak, H.A. Vedder, I. Zuidam-de Velde en G. van Heeringen.

Redactiecommissie

Eind 1997 bestaat de redactiecommissie uit R. Koopsen-Poortstra, H. Scholtens, J. Verkerk, G.J. van de Water-Smit, A.H. Wissel, A.C. van der Kruk en T. de Bruin. Voor een groot deel zijn dit dus de gemeenteleden die in 1995 in de 'redactieraad eigen kerkblad' zitting hadden.

Twintig mensen

In ieder geval is duidelijk, zo blijkt uit het jaarverslag van de redactie, dat in de periode 1997-1998 voor het verschijnen van Antenne wekelijks zo'n twintig mensen in touw zijn. Dat zijn vier leden van de redactieraad, zeven leden van de redactie, zeven leden van de redactiecommissie en twee correctoren. Daarnaast is een aantal gemeenteleden belast met de bezorging van Antenne.

Enquête

In 1998 wordt een enquête gehouden onder de lezers van het blad. De conclusie luidt dat Antenne een gewaardeerd blad is dat zijn lezers op begrijpelijke wijze informeert over het wel en wee van de Gereformeerde kerk van Ermelo. Maar op verscheidene punten kan het nog beter. Zo komen sommige doelgroepen onvoldoende aan hun trekken. Ook staan sommige lezers een meer journalistieke en opiniërende aanpak voor. Anderen vragen om meer geestelijke diepgang en missen vertroosting. De suggesties van deze lezers bieden een groot aantal handvatten voor verbetering. Prioriteiten liggen bij het hoofdartikel, verslagen van vergaderingen, nieuwsgaring in de regio en versterking van het meditatieve karakter.

In de Kantlijn

Een beeldbepalend onderdeel (links op de voorpagina, naast het hoofdartikel) in Antenne is de column 'In de Kantlijn'. Deze is bedoeld om mensen tot nadenken te stemmen en discussie op gang te brengen. De rubriek is van de hand van afwisselend Wijbe Bekkema en één van de plaatselijke predikanten, maar er zijn ook gastbijdragen van anderen. Het vermelden waard is dat redactielid Wijbe Bekkema meer dan 100 keer een Kantlijn inbrengt. In het januarinumnummer van 1996 vullen de vijf predikanten van dat moment (L. van den Berg, Brouwer, De Groot, Den Hollander en Hoogstrate) de rubriek met hun nieuwjaarswensen.

Er is vrij snel regelmatig kritiek op de inhoud van de rubriek. Dat is voor Ds. H.J. de Groot reden om in de Kantlijn van 25 april 1997 nog eens op de bedoeling van een column in te gaan. Hij schrijft o.m.:

“In de kantlijn stelt men kritische vragen, geeft men pittige commentaren, plaatst men scherpe kanttekeningen bij alles wat er in de kerk zoal geschreven en gedaan wordt. Ziehier de functie van een kantlijnartikel: het werpen van knuppels zodra de gemeente gaat lijken op een gezapig hoenderhok, het doorprikken van ballonnen en loos gepraat in kerk en wereld, even tegendraads zijn, even dwarsliggen maar altijd met een knipoog en een korreltje zout”. Even verder:

“Ook kerkelijke dwarsliggers, zoals de kantlijnen in Antenne met hun dikwijls lastige vragen en kritische noten kunnen we niet missen. Zij zijn het zout in de pap - zout bijt soms - en prikkelen ons om nog eens een keertje goed na te denken over onze eigen heilige huisjes, standpunten, plannetjes en ideeën. Zo helpen dwarsliggers mee om het draagvlak te verbreden en de kerkelijke trein de juiste bestemming te laten bereiken. Dit verhaal gaat natuurlijk niet op voor dwarsliggers die terzijde van de spoorbaan liggen (de beste stuurlii...). Zij dragen slechts zeer weinig bij. Niet iedereen doorziet deze bedoeling. Er blijft kritiek komen en, om in de stijl van Ds. De Groot te blijven, vaak ongezouten. En ook dat bijt.

De Kantlijn ingeleverd in de negende jaargang (2 april 2004) over godsdienstige opvoeding op basisscholen gaat de redactie te ver. De aanwezige redactie op die maandagochtend verwacht onplezierige reacties en gaat de Kantlijn daarom niet plaatsen. Er is een alternatieve Kantlijn voorradig. Wijbe Bekkema, die met onvermoeide ijver alle reacties die hem of de redactie bereikten in de voorbije jaren persoonlijk en vaak uitvoerig heeft beantwoord, heeft er dan genoeg van. De weigering stelt hem teleur en is voor hem onacceptabel

Hij vindt dat in de reacties op zijn pennenvruchten weinig inhoudelijk op de door hem aangereikte gedachten is ingegaan. Er wordt in de meeste gevallen sterk op de persoon gespeeld en niet zelden beneden de gangbare menselijke waardigheid. Bovendien voelt hij al enige tijd het gemis aan voldoende support en vertrouwen van de redactie die geen maatregelen heeft genomen om hem te beschermen. Daarom is nu voor hem de maat vol en kondigt hij aan zijn werk voor de redactie en als columnist neer te leggen. Evenwel koestert hij geen persoonlijke wrok jegens de redactieleden en wil hij in zijn laatste vergadering gewoon afscheid nemen.

De redactie, die hem al die jaren wel heeft gesteund, bundelt zijn bijdragen in een groen boekwerkje met de naam ‘Kantlijnen’. In een ‘Woord vooraf’ lezen we

“Vanaf de eerste jaargang heeft Wijbe Kantlijnen voor Antenne, het Gereformeerd kerkblad van Ermelo geschreven. Met 114 gepubliceerde Kantlijnen, in de periode 1995-2004, heeft hij daarmee een grote bijdrage geleverd. Kantlijnen die soms gingen over zijn oude moeder, over zijn dochters, over politiek of over het reilen en zeilen in de kerk. Soms met een knipoog, maar ook soms scherp neergezet. Dat leverde af en toe ingezonden brieven op. Een columnist wordt door zijn lezers bemind of verguisd. Een middenweg is er vaak niet. Als dank voor je inzet willen we jou van de redactie bij je afscheid deze Kantlijnen als een gebundelde uitgave aanbieden”.

Namens de toenmalige redactie: Renie Koopsen, Aafke Koops, Martje Smid, Stef Waardenburg, Wim van Domselaar, Gert van Heeringen en Ina Zuidam. Voor de lay-out zorgt Stef Waardenburg, terwijl Bram Drop voor de samenstelling en afwerking tekent.

Uitleiding

In het begin van deze reeks is de term eerbetoon genoemd. Daarmee wordt ook afgesloten. We mogen ons als gemeente gelukkig prijzen dat er, nu al 25 jaar lang, altijd weer mensen zijn geweest die klaar staan om ervoor te zorgen dat Antenne kan blijven verschijnen en bij u thuis kan worden bezorgd. Hartelijk dank ook aan de huidige redactie. Het is iedere keer weer een hele klus, maar jullie mogen in het spoor van jullie voorgangers, (nog steeds) trots zijn op het resultaat.

Voor mij was het een eer om dit allemaal uit te zoeken en erover te publiceren. Hopelijk hebben de lezers net zo veel plezier beleefd als de schrijver.

Louis Godschalk

o-o-o

Gepubliceerd in Antenne, jaargang 25 nr. 24 , d.d. 28-08-2020

